

SZERKESZTIK:
KESZLER JÓZSEF, REINER FERENCZ és SCHÜTZ MIKSA.

Előfizetési ára:

Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Evenként 20 iv zenemelléklettel; több arckép és képzőművészeti melléklettel.
Egyes szám ára 20 krajczár.

Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.
Kiadóhivatal: Gránitos-utca 6. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: B. O.: *Ibsen új darabja.* — Irodalmi hírek.

ZENE: Dr. SCHÜTZ MIKSA: *As opera állása napjainkban.* — Zenészet hírek.

SZÍNHÁZ: KESZLER JÓZSEF: *A hét története.* — Színházi hírek.

KÉPZŐMŰVÉSZET: M. F.: *A müncheni műtárlatokból.* — Képzőművészeti hírek.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A „*Harmonia*” kritikai hetiszemlére július 1-én új előfizetést nyitunk.

Több évi kísérletezés után, melynek folyamában szakértők és lelkes műbarátok egész igyekezetükkel egy európai színvonalon álló, modern követelményeknek megfelelő **szaklap** megindításán fáradoztak, született meg a „*Harmonia*” e mostani alakjában azzal az egyetlen program-ponttal, hogy a magyar hírlap-irodalomban egy nagyon érezhető hiányt fog szerény erejétől telhetőleg pótolni.

Lapunk történetének ezen első féléve a megpróbáltatás ideje volt. Kísérlet volt, vajjon Magyarország közönsége bir-e az irodalom és művészetek iránt annyi az érdeklődéssel, hogy érdemesít érzékkel és érdeklődéssel, hogy eltérve a pártolásra oly lapot, mely eltérve a kérdések felületés és tárzaszerűen mulattató modorral való dissertálásától, komoly, szakszerű, kritikailag didaktikus irányban működik.

Most, midőn egyesek áldozatkészsége és ügybuzgalma lapunk fennállását biztosította, most, midőn a kezdet majdnem legvészesebb nehézségein átesztünk, most apellálhatunk csak Magyarországi művelt közönségére, hogy segítse elő pártolását a magyar hírlap-irodalom e kiegészítését.

Hogy mennyire szükséges egy szaklap megindítása napjainkban, az az ország és különösen a főváros rohamos fejlődéséből következik önként. Ezen fejlődés a művészetek terén észlelhető legjobban.

Fővárosunkban a jövő évben a színházak száma kettővel szaporodik. A vidéken a zene ápolása a dalárdák, zeneegyletek és az állandó színházak által tetemes mérvet öltött, melyek működése önként a főváros — mint központ — felé gravitál.

A „*Harmonia*” főcélja pedig az, hogy a főváros és a vidék összes műintézetének, hivatalos közlönyévé váljék. Ebben a törekvésben amnyiban koszorúzza fáradságainkat siker, hogy most, feltűni fennállás után a **Nemzeti Zenede**, az **Országos Dalárszövetség** és a **Harmonia** részvételű társulat hivatalos szakközlönyeként szerepeljünk. Örömmel konstatáljuk a vidéki dalárdák és zeneegyletek közeledését, a melyek érdekeit tárgyaló kérdések megbeszélését, működésük mérését, sikerét, eredményét lapunk útján közölték Magyarország azon közönségével, mely a magyar dalnak azt az összeforrasztó, egyesítő és lelkesítő hatást tulajdonítja, mely a haza minden népének dalnokait a Kárpátoktól az Adriáig időnként egybegyűjti, hogy együtt zengjék el a dalt a régi dicsőségről és a jövő reményéről.

Lapunk hasábjai nyitva állanak az irodalom és művészetek minden iránykérdéseinek megvitatására, tekintet nélkül a clique és nepotizmusra.

Felöleli az irodalmat, zenét, színeszetet és a képzőművészetet, azoknak jelenségeit kritikai alapon tanítva és fejtegetve tárgyalja. A napi lapok, ha még oly egyszerűtettel karolják is fel — amint azt a budapesti napi lapok teszik is — a művészetet, mindíg csak rövid közleményekben és elszórtan felelhetnek meg ebbeli szép kötelességeiknek; Magyarországnak metropolisa pedig, mely világvárossá kezd nőni ezzel nem elégedhetik meg. Szükséges egy összefoglaló organum, mely a magyar művészetet hű tükörként

visszaadja, amellet a külföld művészetével is számoljon.

Ezt a feladatot pedig csak önálló lap oldhatja meg, mely kizárva a politika és a nap eseményeit, csupán az irodalom és művészetnek szenteli lételet.

Erős a hitünk, hogy közönségünk fel tudja fogni szándékunkat és pártolja lapunkat. Ugyanazzal a bizalommal fordulunk a **hazai dal- és zeneegyletekhez, a színházak és a vidéki színtársulatok igazgatóihoz, valamint zenészeink, színészeink és egyéb művészeinkhez.**

Ami lapunk tartalmát illeti, azt ugyanazok a jelesek fogják ezután is szolgáltatni, a kik a „*Harmoniát*” életbe léptették és munkáikkal támogatták. Eddig dolgoztak lapunkba Pulszky Ferencz, Szilágyi Sándor, Rákosi Jenő, dr. Schütz Miksa, Ambrus Zoltán, dr. Hubay Károly, Benedek Elek, Rakoczay Pál, Keszler József, Irmei Ferencz, Heksch Sándor (Bécs), Deréki Antal, Nyári Sándor (Bécs). Irodalmunk többi tekintélyei pedig különösen a téli saisonban sorakozandnak lapunk köré értékes munkáikkal.

A külföldet szintén a legjobb nevek fogják lapunkban képviselni.

Mint eddig, úgy ezentúl is kapják előfizetőink a **zenemellékleteket**, személyenként a legújabb zenei termékekből.

Kérjük azon tisztelt régi előfizetőinket, a kiknek előfizetése lejárt, szíveskedjenek előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében rendtelenség álljon be.

Előfizetések legzélszerűbben postautalvánnyal történnek s kérjük régi előfizetőinket, hogy a postautalvány hátlapjára egy címzalagot ragasztani szíveskedjenek.

Mutatványszámokat ingyen és bérmentesen küldünk mindazoknak, a kik eziránt a kiadóhivatalhoz — legzélszerűbben levelező lappal — fordulnak.

Felkérjük mindazon t. előfizetőnket, kik a nyári évadra a zöldbe vagy fűrdőbe mennek lakni, hogy új czímüket velünk tudatni sziveskedjenek, hogy a lapot oda is pontosan küldhessük. Minden lakhelyváltásnál elég erről kiadónkhoz egy levelezőlapon értesíteni.

Végül még t. olvasóinknak tudomására hozzuk, hogy dr. Hubay Károly úr helyébe, ki mint a Harmonia-társulat vezérigazgatója nagy elfoglaltsága miatt a szerkesztéstől visszalépett, Reiner Ferencz lapunk eddigi főmunkatársa lépett, mint a Harmonia társ-szerkesztője.

A HARMONIA előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 6 ft.

Félévre . . . . . 3 "

Egyes számok ára zenemelléklettel 20 kr.

IBSEN ÚJ DARABJA.*

A németek irigy szemekkel nézhetik az éjszakai költészet fejlődését. Míg a németeknél egy-egy erős individualitás magában dolgozgatva a kicsinyek seregét ezerfelé szórja széjjel, és ennek folytán egy kúszó, rendetlen irodalmi képet alkotnak, addig a dánok és norvégeknek egységes irodalmi mozgalomról lehet szólni, mely biztos czél felé törekszik, s melynél az írók apraja-nagyja katonás sorban lépdelve, híven végzi szolgálatát, és friss semmitől vissza nem riadó merészséggel haladja végig pályáját. Igazán «arany tekintet nélkülség» az, melylyel Ibsen és Björnson a középkori nyomás ellen küzdenek, mely a püspökök által kormányzott Skandináviában a kedélyekre nehezedik.

A kis Dániát, távol az európai kulturáramlatoktól, sokáig tartotta a reakció fogva, mely a szabadság-háborúk után lenyűgözte a világot; és mialatt künn mindenfelé már világosság kezdett derengeni, az éjszakon csak tovább tartott a mesterseges homály. A zivatar már elmúlt és az emberek mégis félnéken összebujva ültek a csukott ablaktáblák mögött. Csak Brandes György óta kezdődött az új korszak, midőn ez a merész író az irodalom «főáramlatairól» bátorkodott honfitársainak beszélni. Az éjszakai irodalom is tehát a kritikai természet egy hatalmas impulzusa által érte el klasszikai korát. Nemesak Brandes tanítványai haladtak a szabad, modern, naturalisztikus irányban, hanem Norvégia két nagy költője is ez iránynak szentelte magát, midőn a historico-romantikus drámákról a szociális satyrára, a modern iránydrámára tértek át.

Tendenzia! — ez volt a mozgalom egyetlen és kiváló jellege. Annak helyes alkalmazása szóba sem jött. És ez volt az iskola hibája. Brandesre nézve oly fontos volt a szellemi tartalom, hogy a formával nem is törődött. Ő és tanítványai annyira

* Kisértetek. Családi dráma három felvonásban. Irtta Ibsen Henrik.

szabadsághősök, hogy számukra a költészet csak eszköz volt a czélhoz, nem pedig önálló czél. Az államot minden áron regenerálni kell, és ennek a legfőbb czélnek mindent alá kell rendelni. Innen van, hogy a norvég írók a szociális kérdések minden részleteibe bevezetik az olvasót és Kielland Sándor például egy csöppet sem habozott, midőn «A mérég» című regényének főmotívumául a gimnazisták túlterhelését választotta, szóval regényt írt arról, vajjon tanuljanak-e a norvég gimnazisták görögül vagy ne? Az ilyen művek sorsa azután persze a rövid lét: mert ha a kérdés meg van oldva, ki fogja ezeket a műveket olvasni? Visszamaradnak, mint vár megrohanása után a homokzsákok: — felrepedt varratokkal.

De ennek a veszélynek oda sem nézett a fiatal Skandinávia. Élég, ha a vitás kérdés fel van vetve; s minél hevesebb és behatóbb a vita, annál jobb művet véltek az újítók írni. Ezt a czélt legjobban Ibsen érte el. Midőn «Nora»-ja* megjelent, egész Koppenhága, férfiak, asszonyok, backfischek, mindenki csak váltohamisításról beszélt; midőn a «Kisértetek» adták először, senki sem akart másról, mint az átörökös problémájáról beszélni.

Ugyanezt a thémát tárgyalta Freytag Gusztáv az «Amen»-ben és Zola «Rougon-Macquart»-ban. Zola közeledett Ibsen naturalisztikus modorához, de egészen új fordulatot talált ki, mely mély benyomást kelt. Zola oly nemzedéket rajzol, mely lefelé menő irányban halad, apáról fiúra, anyáról lányra, és a fejlődéseket generációról generációra szigorú és teljes következetességgel adja elő. Az elbeszélő érdeklődése nem a személyekre, és azok viszonyaira irányul, hanem épen a fejlődésre, mely a kiindulás hatalmas alap gondolatát képezi. Ibsennél a nyomatkék a személyeken van: az anyán és a fiún; és a tárgy tragikuma abban áll, hogy az anya, míg azon van, hogy fiát az apa bűnös szellemi örökségétől megóvja, megéli azt a borzasztó csapást, hogy fia az apától örökölt testi örökségen menthetlenül hal el.

Egyszerű, majdnem szűk körű nyelvezetben, mely a kellenél egy szóval sem mond többet, gördül le a dráma cselekvénye, melyben csupán öt személy vesz részt. Oszwald hosszú távollét után néhány nap előtt érkezett haza Páris és Rómából, mert anyja még gyermekkorában küldte idegen földre az atya atmoszférájából. De Oszwaldnak semmit sem beszélt atyja a kamarás természetéről: és valamint Oszwald sem, úgy más sem tudja, hogy az elhunyt apa a kicsapongásoktól elnyomorodott kéjencz volt. Oriási vasakarral működött és alkotott a hitves a könnyelmű férj helyett: és míg az a régi életmódban megmaradt és mást a semmis szórakozásnál nem ismert, neje titkos tényei folytán a vidék jóltevőjeként dicsőítették. Halála után is fentartotta az özvegy a mesét. A titkot megőrzendő Reginát Alving leányát és egy cselédet vett házához s mintegy művét megkoronázandó a szegény gyermekek számára «Alving menházat» alapít. Az épületnek nemesak az a célja, hanem az özvegy férjének egész vagyonát abba öli, hogy fia csak az any-

* Lásd «Harmonia» 4. szám. Reiner Ferencz: «Egy norvég színmű».

vagyonát örökölje, az apából pedig semmit. Ezzel az atyát és emlékét egészen eltemette, azt akarta, hogy házában senki se éljen, «csak fiam és anyja.» A multból a jelenbe nyúló események a legfényesebb drámairói tehetséggel vannak az első felvételbe szöve. Midőn az anya ezeket Manders Justusnak elmondja, és az igazság egyszerűségével önfeláldozását vázolja, mindez a legnagyobbszertű jelenetekhez tartozik, miket Ibsen valaha írt.

Alig hogy az anya elvégezte szomorú vallomását és reményteljesen néz a jövő elé, ekkor éri az új csalódás, a legsúlyosabb valamennyi között. Hosszú szenvedések után azt hiszi, hogy czélját elérte, azt hiszi, hogy Oszwald fia most már egyedül az övé, és akkor találja fel fiában az apa legszerencsétlenebb örökösét. A darab tragikuma — már mondtuk — ebben a borzasztó fordulaton alapszik.

A dráma részleteit nem követjük. Szerkezete minden egyszerűsége mellett oly szövevényes az egyes részekben, hogy csak a rúgú-szerkezet legfinomabb kerekécskéinek analysise tudna teljes képet adni az egésztől. A ki a dráma belső szerkezetébe odaadón akar hatolni, az itt találja meg a valódi csomózás és kombináció művészetét; megtalálja, hogy miképen függ egyik szerv a másikkal elválaszthatatlanul össze. Ebben a látszólag könnyű, a színtelenségig természetes dialogban semmi sem jelentéktelen: és a köznapiság és a valóság világából emelkedünk fel a nagy symbolikus nézlethez. A megtörtént dolgok fölött a társadalmi polemia és a tendenzia lebeg.

Tendenzia jó és rossz értelemben. Természetesen fejlődik magából a dologból, a darab lelkéből a menház egészségnek motívumában. A gyermek-menház a lángok martaléka lesz a felavatás előtti napon: a hazugság épülete összedől és vele az egész kis világ, a melybe beléptünk. «Mindem el fog égni, mondja Oszwald, semmi sem marad meg, a mi atyámra emlékeztet. Hisz én is tévelygek és égek, égek!» Minden meg fog égni — mert minden megérdemli, hogy megégni. Fáradhatlan ékesszólással vázolja Ibsen a fiordok melletti szűk, szomorú viskókat hol az eső mindig esik, hol örök köd fedi a földet és embereit, hol kicsinyes előítéletek nyomasztják a szabad és becsületes embert és a jókat a gaz önzés ártatlan czinkosáivá változtatják. Ebben a szűk körben a legjobbnak is hazudni és csalni kell. Alvingné maga egész életét hazugság és titkolózásra építi és ha már az igazság és szabadság magaslátára akar vergődni — mindenütt hajótörést szenved és ismét visszadobatik a hazugságba a szokás és hagyomány nevében.

Rend és törvény! — Gyakran azt hiszi a szegény özvegy, hogy ez a kettő a kútfeje minden boldogtalanságnak; azt hiszi, hogy miként Oszwald és Regina mint kisértetek járnak-kelnek házában, úgy minden ember csak kisértet és úgy lappang a világban. «Es ist nicht allein das, was wir von Vater und Mutter geerbt haben. Es sind allerhand alte todté Ansichten und aller mögliche alte Glauben und dergleichen. Es lebt nicht in uns, aber es steckt in uns und wir können es nicht los werden. Wenn ich nun eine Zeitung in die Hand nehme, um daraus zu lesen,

so ist mir's schon, als sähe ich die Gespenster zwischen den Zeilen umherschleichen. Im ganzen Lande müssen Gespenster leben. Mir ist's als müsten sie so dicht sein, wie der Sand am Meer. Und dann sind wir alle miteinander ja so gottesjämmerlich lichtscheu.»

Ha a költő a dolgokat ilyen feketéknek látja, azt mondjuk rá, hogy pessimista. Meg kell azonban vallanunk, hogy Ibsenre ezt az állítást nem alkalmazhatjuk. Ibsen nem pessimista a szó filozófiai értelmében, ő nem hiszi, hogy a világ olyan rossz: csak az ő norvég világa rossz, de szentül hiszi, hogy az jó lehetne és jónak is kell lennie. A haza ömölszínű ködjével ellentétben Oszwald Olaszországban napfényt és életkedvet látott: ilyenkor pedig senki sem tekinti a földet siralomvölgynek, hanem a lét nem egváb új-jongó boldogságnál. Midőn Ibsen Oszwald által ezt a derült képet az anyának megmutatja és pedig czélzatos tendenciával, az asszony azt hiszi, hogy csak most látja a dolgok igazi összefüggését: és most meg van győződve, a költő meg általa akar minket is meggyőzni, hogy Alving nem saját gyengesége folytán ment tönkre, hanem a «viszonyok» folytán, melyek életkedvét lohasztották és egészséges gerjeleimert erkölcselenséggé kényszerítették fajulni.

Ezzel a ríktó tendenciozus fordulattal, mely közkedvelt modorban mindent a «társadalom»-ra hárt az egyén helyett, persze nem barátkozhatunk meg; az a tendencia nem művészi, hanem zofisztikus. De igaz az, hogy Ibsen műve tervezetének vakmerő nagyságával, jellemeinek elevenségével és szerkezetének művészetével magasan áll a legtöbb új színpadi termékek fölött. Lesz-e nemzeti színházunknak bátorsága azt színre hozni?

B. O.

IRODALMI HIREK.

— A M. T. AKADÉMIA könyvtárának szak-szerű rendezése serényen halad előre. A folyó év június 1-ig a rendezett szakok száma 48-ra szaporodott, melyek összesen 34.220 munkát tartalmaznak. A munkák az egyes szakok közt a következőleg oszlanak meg: Történelem 4300, magyar történelem 2044, életírás 1688, politika 1803, magyar politika 950, jogtudomány 765, magyar jogtudomány 872, magyar országgyűlés 84, földrajz 850, magyar földrajz 355, térképek 511, utazás 879, statisztika 498, anthropologia 124, természettudomány 80, fizika 532, vegytan 271, matematika 738, természetrajz 70, állattan 229, növénytan 226, ásványtan 364, orvostudomány 2144, hadtudomány 416, filozofia 984, paedagogia 381, széptudomány 346, nyelvtudomány 1189, magyar nyelvtudomány 300, régi magyar irodalom 498, magyar irodalom 1394, külföldi folyóirat 182, magyar folyóirat 310, görög irodalom 548, latin irodalom 701, classica philologia 403, új latin irodalom 554, régészet 970, éremtudomány 103, keleti irodalom 713, olasz irodalom 197, francia irodalom 568, germán irodalmak 872, szláv irodalmak 406, külföldi akadémiák és társaságoktól 232, a magyar akadémia kiadványai 186, gazdászati 530, és theologia 800. A cédula katalógusok száma 73. A

könyvtár a lefolyt 1883. évben összesen 1304 munkával (1235 kötetben), 777 füzetel és 4 térképpel szaporodott, mely számba azonban a 110 külföldi és hazai folyóirat nincs felvéve. A könyvtár olvasó-termében 1883-ban 9852 egyén 14.805 munkát használt; házon kívül 163 egyén 1129 könyvet kölcsönzött ki, összesen tehát 10.981 egyén 14.545 könyvet használt.

— AMBRE EMILIE asszony a Théâtre Italien és a Ventadour terem volt híres énekesnője egy nagy irányregényen dolgozik, melynek címe *Yvonne a szűzsző* lesz. Ambre asszony regénye úgy mint a *Lise Fleuron* a *Comtesse Romani* és a *La Fiammina* szintén egy színházi hölgy történetét beszéli el.

AZ OPERA ÁLLÁSA NAPJAINKBAN.

(Folytatás.)

III.

Nézzük most, hogy áll az opera ügye annak a három nemzetnek körében, melyet az imént opera dolgában egyedül illetékeseknek mondtunk.

A ki valaha «Normát» meg a «Fekete Dominót» színpadon hallotta, annak fel kellett ismernie az olasz és francia zene-styl közti különbséget.

Az olasz és francia operazene közti elvi ellentétet nem véljük jobban illusztrálni, mint a következő történeti adomával, melyet alorsch-i krónikában 787. évből olvasunk NagyKároly császár udvaráról.

«Visszatérte után a király a husvéti ünnepet ül meg Rómában az apostoli urakkal együtt. És ime, a husvéti ünnep alatt vita eredt meg a római és a galliai (frank) énekesek közt. A frankok azt mondták, hogy ők jobban és szebben énekelnek a rómaiaknál. A rómaiak azt vitatták, hogy ők az egyházi éneket abban a helyes modorban adják elő, melyben Gergely pápa őket oktatta volt; a frankok ellenben megrontják a dallam mentét.

Vége Nagy Károly elé került a dolog és a frankok, bizván az ő királyok pártfogásában, ugyancsak szidták a rómaiakat. Ez utóbbiak azonban támaszkodván az ő mély tudományokra, amazokat ostobáknak, parasztoznak és az okatlan állatokhoz hasonlónak nevezék és szent Gergely tanát előbbre helyezék a míveletlen, durva galliai énekmódnak. S midőn a vitának nem akart vége szakadni, Károly ekként szóla énekeseihez:

«Szóljatok nyíltan, vajjon mi tisztább és jobb, az élő forrás vagy az abból eredő, messze elfolyó patak?»

S valamennyien egyhangulag azt felelték, hogy a forrás tisztább a pataknál. Károly király pedig azt mondá: «Térjete vissza a szent Gergely forrásához, mert nyilvánvaló dolog, hogy az egyházi éneket megrontottátok.»

Az olasz és francia zene közti vita és háborúnak ezredékes története itt kezdődik, ennél a krónikánál és a fejedelmi kritikus eme döntvényét az utókor kénytelen volt jóvá hagyni. A «frankok meg-

akasztják a dallam (melodia) folyását.» Az énekművészetben a francziák sohasem érték el az olaszokat, a legjobb francia zeneszerzők is fennakadtak a cantilénán; a nagy énekesek, sőt a hasznavehető hangok száma aránylag sokkal kisebb Franciaországban, mint akár Olasz- akár csak Némethonban is.

De a mit a francia géniuszról megtagadott a természet, az alkotó képzeletet, azt kárpótolta a reflectáló ész adományával. Nem a tiszta absolut zenében, hanem az alkalmazott drámai zenében a színpadi zenében jutott a főszerep a francziáknak.

IV.

A francia zeneszerzők szellemi központja s egyszersmind nevelőintézete a párisi Conservatoire. A francia nemzeti iskolának erős támasza és fentartója volt az a kitünő intézet, melynek osztályaiból kerültek ki a francia zeneszerzők majdnem mind, Auber-tól kezdve egész napjainkig, Delibes és Massenet-ig. A művészet és politika nem esnek oly távol egymástól, mint az ember gondolná. Ez a rendszer, a zeneoktatás ezen erélyes összpontosítása megfelel a császárság alatta végletekig kifejtett központosításnak (centralizációnak) s meg is termette jó és rossz gyümölcseit. Innen van, hogy a francia operák, különösen a kisebb szerzők-é, forma dolgában úgy hasonlítanak egymásra, mint akár egy nagy gyár készítményei; de innen van másrészt az is, hogy a fiatal francia zeneszerzők mind már szolid képzettséggel lépnek ki a szabad alkotás terére, s habár elég gyakran keveset mondanak is, de ezt a keveset csinnal és nemes magatartással tudják kifejezni, ami határtalan előny, valamely német zeneszerző homályos dagálya és egetostromló pathosa előtt.

Jellemző az, hogy míg Franciaország egyetlenségig igazi nagy, teremtő tehetséget nem tudott adni a világnak, mégis körülbelül másfél század óta Páris az opera kiváló tehetségeinek állandó gyűlhelye: Lully, Picini, Gluck, Rossini, Cherubini, Meyerber mind a párisi opera számára írtak, pedig egy sem volt köztök francia.

A jelenkorban azonban kétségtelenül a francia, még pedig született francia zeneszerzőket illeti az elsőség az operában. GOUNOD és THOMAS még most is élükön állanak, bár mindakettő hosszabb idő óta nem tudott nagyobb sikert felmutatni. Gounod, a mióta szerelmi kalandjaiból kiabrándult, egészen a «musique sacrée» mysticus irányára vetette magát, melyet már «Polyeucte» című operájában (1878) kezdett meg, tisztelői nagy boszankodására, kik a Faust-Walzer szerzőjétől egyebet várnak mint ájtatos psalmodiákat. Különbben ezen opera is, melynek első előadásán jelen voltam, valamint az utána következett «Tribut de Zamora» és a legújabbán átdolgozott «Sappho» csak a szerzője iránti tekintetnek és a francziáknál oly szépen megőrzött pietásnak köszönheti azt, hogy nem mindjárt első alkalommal bukott meg végkép, Gounod-nak utolsó művei fokról-fokra hanyatlást jeleznek, a Jeanne d'Arc-tól kezdve, Cinq Mars-on, Polyeucte-n át egész a Tribut-ig. Érezte ezt maga a szerző is, mert a kinek alkalma volt vele az utolsó időkben zené-

ről, operáról beszélni, az furcsa nyilatkozatokat hallott tőle a színházak és művészek, meg a közönségről.

Ambroise Thomas az ő nagy népszerűségét «Mignon» operájának, tekintélyét és zenei hírnevét azonban sem ezen, sem más művének, hanem hivatalos állásának köszöni. Ő a párisi Conservatoire igazgatója, s a ki ezt a maga nemében páratlan műintézetet és annak apparatusát ismeri, az megítélheti, mily befolyással bírhat annak vezetője.

Utolsó műve «Psyché» nem is új opera, hanem régebbi művének átdolgozása, melynek szélesen előmlő lyricus áradozása kissé altató benyomást tettek reám, mint sok más hallgatóra.

Valami nagy dramatikusságot különben sem találtunk Thomas műveiben, inkább bájt és kecsességet kellemes, de nem épen meglepő fordulatokat, finom és szellemes, de nem megható, nem szívhez szóló zenét.

Míg Gounod és Thomas a multnak babérjain nyugodnak, addig a fiatal erők egész sora lép ki a küzdőterre; a sokoldalú Saint-Saëns, ki a jeune France-nak nemcsak a legtudósabb zenésze, de egyszermind a világ legelső orgonajátzója és mindenestre egyik legkiválóbb zongoraművésze. Legújabb operája «Etienne Marcel» fenkölt szellemű, hatalmasan concipiált és sok szellemmel keresztül vitt zenedráma, melynek biztos hatást lehet jósolni. Csakhogy elő is kellene adni!

És az a fiatal párisi zeneszerzők legfőbb baja és állandó panasza. A párisi nagy opera évenként egy nagy és két kis ujdonságnál (ballet, lever de rideau) többet nem adhat; pedig évenként legalább is három-négy új opera jelenik meg a párisi kiadóknál *nevesebb* szerzőtől. Így a legtöbb zeneszerző külföldön, vagy a mi nagyon problematikus kísérlet, vidéken (Lyon, Marseille, Rouen-ban) kénytelen élvezni a darabja première-jének édes örömét. Már pedig a párisi közönség megszokta azt a gyakorlatot, hogy ő adja rá az ujdonságra a bélyeget, mely alatt azután világforgalomba megy át; szívesen veszi fel az idegent is, mihelyt az ő oltalmát keresi fel, de más istenséget nem tűr a maga souverain közvéleménye mellett. Azért követelik a fiatal zeneszerzők egy harmadik állami operaszínház felállítását Párisban, az elpusztult Théâtre lyrique helyébe, nevezzék azt Opéra populaire-nek, vagy *mint valaki megjegyezte:* (mivel már bajos volna annyi sok elnevezés mellett újat jellemzőt találni): «*Théâtre de commençants*» — csak meglegyen, mert attól lehet tartani, hogy a fiatal zeneszerzők megfúlnak az egymásra halmozott elő nem adott partitúráik közt.

Körülbelül egy uton Saint-Saëns-sal halad Massenet, a nálunk is ismert «Lahore királyá»-nak szerzője; csakhogy nála még több a szellem (*esprit*) és kevesebb az inventió. Ez pedig veszélyes dolog oly művészetben és a productio oly körében, mely kevésbé szól az észhez, mint az érzelmehez. Egyáltalán az a baja a mai zeneszerzőknek, hogy többet gondolkoznak, s mégis kevesebbet tudnak, kevesebbet éreznek s mégis többet sóhajtoznak mint a régiek. Hja, az a szellem!

«L'esprit sert à tout, mais il ne suffit à rien!» mondja Talleyrand. Massene

operái hatást keltenek, de nem azt a boldogító, felemelő, felszabadító hatást, melyet az igazi mestermű tesz. Hiányzik az ő operáiból az az elem, mely a látottak és hallottakból reánk nehezedő nyomást elenyésztetné. Ha drámából vagy operából szinte megtörve távozunk el, akkor ez még sem lehet az igazi feladata a művészetnek.

Az Opéra comique, miután Georges Bizet-ben legnagyobb, ragyogó tehetségét elvesztette, ki talán egészen új irányt teremtett volna, ha meg lett volna engedve neki a fényesen megkezdett pályán tovább haladni, még csak egy nagy és számos apró tehetséggel rendelkezik. A nagyot ismerjük mi is, Delibes Leó-t, kiből az igazi francia zene typicus képviselőjét tiszteljük. Mert az az iskola, melynek Delibes is tanítványa, egy Auber Adam féle, mely visszafelé menve, fel visz Boieldieu, Grétry és Méhul-ig, az az igazi francia nemzeti operaiskola, ennek köztönjük a legbájosabb, elbűvölő mesterműveket, melyek örök díszei lesznek a világ minden opera-színpadjának. Hogy mit nyújtott Delibes, Adam-nak méltó tanítványa és utódja, az utolsó években a színpadnak, a miénknek is, az mindnyájunknak élénk tudatában van még.

Delibes neve a zenetörténetben fog élni, nemcsak mint az Opéra comique hivatott művelője, korunkban talán az egyedüli; mint eredeti, erős egyéniséggel bíró tehetség, a Salle Favart halhatatlan tradícióiban nevelkedett zeneszerző, de mint a balletzene szerencsés ujjaáteremtője is.

Nemzeti színpadunkon az önálló, nagyobb ballet elég ritka tünemény a színházi enquête ismeretes «elvi megállapodásai» óta, melyek úgy találtak, hogy az önálló ballet nem való a mi színpadunkra. Kik ezt a puritán határozatot hozták, bizonyára a «Flick és Flock», «Electra» s más elféle haszontalan kiállítási darabokra, vagy a még régebbi korból való tündéri balletekre gondoltak, — de nem az igazi balletre! «Il y a ballets et ballets!» Mert az igazi ballet ép oly műértékkel bír, mint bármely más igaz művészeti termék. S ezt művelni korántsem derogál elsőrendű színpadnak, még a párisi nagy operának sem, mely homlokzatán ezt a feliratot viseli: «Académie nationale de Musique et de Danse.» A zenének legnagyobb mesterei nem tartották méltatlannak azt a jellemző bájt kizsákmányolni, melyet a pantomímia zenéje nyújt, a miről tanúságot tesznek Glucknak, az igazi drámai zene magas szintű teremtőjének ebbeli alkotásai, ezenkívül Méhul, Cherubini, Beethoven, Auber balletzenéje.

Megfoghatlan, hogy újabb időben a nevezetesebb zeneszerzők el-elfordultak a ballettől és azt tehetetlen, közönséges tánczeneszerzőknek engedték át, kik a rendelkezésükre álló nagy és kifejezőképes zenekarral úgy bánnak, mint az ő «bandá»-jokkal, oly feladatot szabván annak, a minőt a czirkusz-zene szokott megoldani. — A modern ballet ekként mindinkább kivetkőzven a műformákból, zenészeti értékét is teljesen elveszíté és csakhamar pusztá kiállítási darabbá süllyedt. Bizonyos exkluzív felsőbb körök dominiumának nézték a balletet, meg a koro-

sabb habituék kedves szórakoztatásának és a balletzenének körülbelül az az értéke volt, mint annak a zenének, melyet érzélgős melodramához kíséretképpen szoktak elkövetni.

E sajnos hanyatlás közepette szerencsés fordulatot képez Delibes Leó fellépte. Nem a véletlen indította őt ez elhanyagolt műfaj művelésére, hanem mesterének példája, Adam Adolfnak előképe, kinek «Gizellá»-ja az egyedüli ballet, mely a régiek közül maig fen tudta tartani magát. Delibesnek ebbeli első kísérlete «La source» («A forrás»), melyet még egy fiatal orosz születésű zeneszerzővel, Minkus-szal együtt írt meg, bár még a kezdőnek tapogatódzását árulja el, de félreismerhetlenül magán viseli Delibesnek sajátos, önálló modorát: a helyzetnek meglepőn hű és szerencsés jellemzését, a finom megkülönböztetési képességet s mindenek felett az előkelő ízlést, mely megóvja a közhelyektől és mindennapias kifejezésektől.

Sajnos, s előttünk megfajthetetlen jelenség, hogy a mi közönségünk, mely épen Delibes finom, elegans modora iránt mindig élénk érdeket és rokonszenvet tanusított, épen legújabb művét «Jean de Nivelle»-t föltűnő hidegséggel fogadta. Részemről nem szeretek a közönség ítéletével szembe szállani. A tapasztalat arra tanított, hogy a nagy közönségnek összességében — bár mint egyes emberek vajmi keveset is értsen a dolgról — de mint egésznek majdnem mindig igaza van; bizonyos ösztönszerű biztonsággal — vagy hát legyünk udvariasak: megfajthetetlen intuícióval eltalálja az igazat. Másrészt a műtörténet számos példája türelemre int bennünket és vigaszt nyújthat az elbukott operák szerzőinek, Mozart Don Juan-ja, Beethoven Fidelioja, Weber Euryantheja s sok más opera csak hosszú évek múltán tudott érvényre jutni. Amiből persze nem következik, hogy minden «bukott opera szerzőnek» gratulálni kellene a bukás alatt lappangó halhatlansághoz.

DR. SCHÜTZ MIKSA.

(Folytatás következik).

ZENÉSZETI HIREK.

~ Az ORSZÁGOS ZENEAKADÉMIA növénydélkei f. hó 20-án nagyobb számú közönség előtt mutattak be egy néhány *zeneszerzeményt*, melyek kizárólag az akadémia tanítványainak művei. Az előadott darabok minőségre nézve sem nagyon különböznek egymástól; kevés leleményességet és még kevesebb eredetiséget árulnak el, akár hangszerre, akár énekhangra készültek legyen. Alig volt köztük egy-kettő, mely szerzőjének hivatottságáról számot tenne, olyan pedig, mely tökéletesen kielégítene, habár csak a választott forma szűk keretében, egy sem volt. *Kotsis* József praeludiuma és fugája, orgonára, szintelen, erőtlen darab, mely a szaggyatott előadás által nem vált élvezhetőbbé. *Waldbauer* József vonós négyese (első tétel) egyetlen egy dallamos témával dicsekedhetik, mely azonban nem a szerzőé. *Vasziljevics* Olga nocturne-je halavány Chopin-utánzás, a középrész pedig egyáltalán nem illik oda. Szomorító jelenség, hogy a dalcompositióban mily megdöbbentő terméketlenséget

tapasztalunk: kevés izlés, még kevesebb inventió és határozottan rossz rhytmikus beosztás. Zeillinger Károly «Wegewart» című románcza, éktelen tremoló-kísérettel, inkább paródiának illenek, mint komoly zenének. Grosschmid Margitnak dala legalább érthető, könnyed hangmenettel bír, noha egyéb dicsérni valót nem találunk benne.

~ A NEMZETI ZENEDE felsőbb osztálybeli növendékeinek második vizsgálati hangversenyére is nagyszámú, érdeklődő közönség gyűlt össze a virágzó kis termében. A nemzeti zenede növendékeiből összeállított zenekart Huber Károly zenedei karnagy vezette, mely a műsor első számát, Mozart D-moll hangversenyét, Klein Szidonia előadásában, nagy precizitással kísérte. Klein Szidonia kisasszony úgy izlést mint nagy technikai készséget tanúsított előadásával, melyet a közönség kitörő tapsalalmazott. A többi tanítványok mind régi ismerősök, kikről többször már elmondottuk véleményünket, melyeket a növendékek minden fellépésüknél igazolnak, csak a haladást és komoly törekvést kell dicsérőleg konstatálni. Ezek között különösen kiemeljük Rigó Gyulát, Zerdahelyi Olgát, Schönaszt Idát, Szuk Endrét, Waldmann Albertet és Gárdos Mari kisasszonyt izlésteljes énekeért. A műsort az intézet női osztályának éneknövendékei zárták be, kiknek kara Rossini egy karadalt adta elő a megszokott precízióval.

~ A NEMZETI SZÍNHÁZ OPERÁJA a múlt héten ismét egynéhány élvezetes estét nyújtott Broulik Ferencnek, az ujonnan szerződött tenoréneknek vendégjátéka által. A «Hugonották»-ban ugyan erős indispozícióval kellett küzdenie, mindamellett rendkívüli hatást ért el az első felvonásbeli románcz-nak, valamint egyéb kiváló részletek gyönyörű előadásával. «Sába királynő»-jében pedig remekül személyesítette Assad-ot, úgy a libanoni kaland pompás előadásában, mint a kerti jelenet hévteljes ábrázolásában. A «Hugonották» előadásában Broulik mellett még két más szerep is új erővel volt betöltve: ÁBRÁNYINÉ énekelte a királynét, izléssel és finom színezéssel, STOLL Gizela k. a. az apródot, kevesebb sikerrel ugyan mint a minőt első fellépése után várhattunk, de minden elfogultsága mellett is kétségtelen tehetségnek jelét adta ezen szerepben is.

~ A SIPOSS ANTAL-FÉLE MAGÁN-ZENEA-KADÉMIA vasárnap kezdte meg három napra tervezett vizsgálati hangversenyét. Az előállott tiz növendék játékában főleg a kitűnő technikát kell méltatnunk, melyet Sipos növendékeinek mindegyike nem épen köznap mértékben sajátított el. Az énekelőadások között Gollowitz Gizella kisasszony éneke keltett legnagyobb figyelmet, ki P. Tosti Vorei morirját énekelte szép mezzosoprán hanggal, melyet már a napi kritika elégszer méltatott érdeme szerint. Hangja erős, amellet hajlékony és minden árnyalat kifejezésére képes. Gujdán Ilona, Molnár Michaela, Schwarcz Viktória, Kélen Jolán, Gyárfás Etelka, Kann Malvin, Maloschik Ilka, Nagy István, Réder Irma és Vendéghegyi Géza is hízegő tapsban részesültek a szépszámú, barátságos közönség részéről.

~ AZ «ÖSSZHANG» BUDAPESTI FÉRFI-DALEGYLET következő helyreigazító sorok fel-

vételére kért fel bennünket: Az «Összhang» budapesti férfi-dalegylet folyó évi augusztus hó 17-én — nem pedig mint tévesen közölve volt 7-én — külön gőzhajóval Esztergomba kirándulást rendez. A hajón katonazenekar fog játszani. — Bővebbet a rendezőség által legközelebb szétküldendő meghívók.

~ A NAGYKIKINDAI DALARDA f. évi június 28. és 29. napjain tartja meg zászlószentelési ünnepélyét. Szombaton délelőtt lesz az érkező vendégek fogadása, délben társas ebéd, délután az összkarok próbája, este tánczezel egybekötött ismerkedési estély. Vasárnap regg. 9 órakor díszmise, azután kivonulás a gimnáziumi épület elé, hol a zászló egyházi és világi felavatása történik, majd ünnepélyes Te Deum a templomban, délben díszebéd, délután 5 órakor hangverseny, este fél 9-kor díszhangverseny, utána táncvigalom. A dalversenyre három díj van kitűzve. I. díj, az egylet díja, egy művészi kivitelű nehéz ezüst babékoszoru; II. díj, a nagyikindai hölgyek díja, egy gyönyörű zászlószalag; III. díj, emlékdíj, egy díszes kivitelű emléktárgy.

~ LISZT FERENCZET július közepére Bayreuthba várják. A mester jelen lesz a Parsifal jul. 22-én kezdődő előadásain s mint díszelnök a próbák fölött is felügyel.

~ A PÁRISI OLASZ OPERA, melynek fennállása a jövő tél számára biztosítva van, következő francia kompozíciókat akar előadni. «Benvenuto Cellini»-t DIAZ-tól. «Cleopatra»-t MASSÉ-től. «III. Richard»-ot SALVAYRE-től. «Le Chevalier Jean»-t JONCIERES-től és «Les Gueffes»-t GODARD-tól.

~ OFFENBACH-CYKLUS készülő rendezni a berlini «Friedrich-Wilhelmstädtisches Theater». Elkezdve a «Varázshegedűn», «Fortunio dalán» és a többi egyfelvonásos operetteken, chronologikus sorrendben a mester valamennyi dalművét elő fogják adni.

~ MEYERBEER EGY ISMEREITLEN SZERZEMÉNYÉRŐL veszünk hírt. A «Temps» tárczájában ugyanis Blaze de Bury francia író elmondja, hogy sok évtel ezelőtt az Odéon-színház számára drámát írt, mely azonban soha sem került színre. A dráma címe: «Goethe ifjusága» és Meyerbeer zenét szerzett hozzá. Érdekes volna a partitúrát felkutatni.

~ FIDES DEVRIÉST a párisi nagy opera legkiválóbb énekesnőinek egyikét Strakosch amerikai vendégzereplésre szerződtette. A művésznő 1885. december 1-től 1886. május 1-ig ötvenszer fog fellépni az új világban, és ezért félmillió frankot kap.

~ BRAHMS JÁNOS jelenleg negyedik szimfoniáján dolgozik, melyet a jövő télen Bécsben szándékozik bemutatni.

~ LISZNACHBAN szeptemberben fogják BACH JOHANN SEBASTIAN szobrát leleplezni, mely alkalommal 28-án és 29-én fényes zenéi ünnepélyek leendnek. Vasárnap 28-án a Szent-György templomban Bach B-moll miséjét fogják Joachim vezetése alatt előadni. Hétfőn 29-én ugyancsak a Szent-György templomban vallásos hangverseny lesz, a melyen a következő művek képezik a műsort: BACH: «Eros vár» című cantatejének első kara. LASSEN: «Öt bibliai darab solo és orgonára». MÜLLER HARTUNG: «67-ik zsoltár», solo, orgona, ének- és zenekarral. BACH: «Toccat» orgonára.

THUREAU: «Két bibliai kar». LISZT: «13-ik zsoltár», solo, kar és orgonával. — Este a színházban tartandó hangversenyen: BACH: «Suite d'orchestre». HAENDEL: «Egy régi dal». LISZT: «Fuga B. A. C. II. főtölt», két zongorára. BRAHMS: «Chaconne» hegedűre, előadja Joachim. BACH: «13-dik symphonia».

~ A «TEATRO ILLUSTRATO» című hirlapban közzétett pályázat eredményeként a minap adták a két pályavertés operát: Luigi Mapelli «Anna e Gualberto»-ját és Guglielmo Zuelli «La fata del Nord»-ját. Mindkét mű tetszett a milánói Manzoni-színházban tartott előadás alkalmával és a kétezer lírát a két szerző között megosztották. A «Fata del Nord» már kiadóra is talált Ricordi személyében Milanóban, ki Zuellit egy új opera írásával bizta meg, melynek librettóját Ghizlanzoni szolgálta.

~ TAMBERLICK, a világhírű tenorista, maradandóan megtelepszik Szent-Pétervárt, hol az öreg művész ének-iskolát fog nyitni.

~ A LONDONI «Szt-JAMES-HALL»-BAN hétfőn volt az utolsó Richter-hangverseny a mostani idény alatt. Előadták Raff «Romeo és Julia»-nyitányát, Brahms «A párkák éneké»-t, a «Tannhäuser»-nyitányt és Beethoven kilencedik szimfoniáját.

~ PATTI ADELINA új szerződést kötött Mapleson amerikai impresarioval. A szerződés aláírásakor 40,000 frankot kapott foglalóul, induláskor pedig 75,000 frankot fizet neki az igazgató. Mapleson ur ezenfelül egy angol bankháznál 250,000 frankot tartozik letenni s minden este 20,000 frank külön honorárium jár a divának.

A HÉT TÖRTÉNETE.

— «Buzavirág», népszimű 3 felvonásban, írta Deréki Antal, zenéjét Serly Lajos. —

A kezdő színműírók közül azok, kik a színházhoz közelebb állnak, vagyis a «színpad emberei», első darabjaikban mindig szerencsésebbek a többi kísérletvevőknél, kiket az irodalmi alkotás kedve, az erőérzet, a furor scribendi hajt az írói pályára. Ezek több vagy kevesebb világi tapasztalattal bírván, többnyire csak lelkük világából merítik műveiket: azok a műrendeltetésének, a színi előadásnak is ismerve belső titkait, azonnal a technika nagyobb tőkével lépnek síkra, és így könnyebben győznek. Később aztán a viszony változik: a hivatásszerű író rendszeren hatalmába keríti a technikát; a színész-író pedig csak ritkán emelkedik az alkotás legfőbb magaslatára, a mindent lebilincselő, örökké értékes, tiszta poézis légkörébe. Tudjuk, hogy az ellenkező nézetben lévők ez állítás ellenébe Shakespeare-re és Molière-re fognak hivatkozni. De ez állításra is sok lehet a nyomós felelet. Részünkről csak ezt az egy feleletet adjuk — és ez döntő erejű — hogy nem is állíthatunk mi fel általános szabályt, mely alól ne volna kivétel; és ép ezt jelendők, huzzuk alá föntebb a «ritkán» szócskát.

Deréki Antal úr is a színpad embere; ha jól vagyunk értesülve, jelenleg titkári

minőségben épen a krisztinavárosi színkörnél van alkalmazva, hol darabját előadták. Mint színész, vagy legalább mint a színjáték művészetével foglalkozó ember, tudja, hogy mi tesz hatást a színpadon; és e hatáskeltő elemeket ügyesen és gyakran alkalmazza művében; különösen pedig a színpadi helyzetet és a jellemfestésnél alkalmazott vastagabb, színesebb vonásokat, melyek legbiztosabban ragadják meg a nagy nézőtömeget.

Darabjában a cselekvés is jól meg van komponálva, és elég élénken foly a darabon végig. Hősnője, Lidi, talált gyermek, kit Törzsök Dani parasztgazda nevelt fel amúgy isten nevében. A búzában találta a derék gazda juhásza a piczi porontyot és ezért elnevezték «Buzavirág»-nak. Mikor a leány felnőtt, beleszeretett Törzsökék fiába, Ferkó-ba. Ferkó azonban, hozzá lévén szokva a házukban nevelődő leányhoz, észre sem vette, hogy mellette a gyermek hajadonná fejlődött. Semmibe sem vette a szegény kis Lidikét, és az epedő tekinteteket, melyeket az rá vetetett. Hogy is vehette volna észre? Hiszen alig volt elég szeme arra, hogy Sebők Pál jegyző uram leányát: Czenczit nézze, kibe már régebben beleszeretett. De a sors nem hagyta boszulatlan figyelmetlenségét. Mert habár ő szerette a szép Czenczi kisasszonyt, ez viszont rá sem hederített a parasztleányra, minthogy szívét Virág Kálmán, a tanyai tanítónak ajándékozta. De Ferkó nem ismerte Czenczi titkát és így atyja által megkérte a kisasszonyt. A jegyzőék, kik nagyon el voltak adósodva, kapva kaptak a gazdag parasztleány házassági ajánlatán, remélvén, hogy Törzsök gazda feleslegéből kielégíthetendik már is nagyon nyugtalanlankodó hitelezőiket. És hogy ezt tehessék, hozzá erőszakolták leányokat Törzsök Ferkóhoz. El is határozták és előkészítették a kézfogót.

Ezekben el van vetve a dráma magva. Két szerelmes pár, kiknek egyesülését megátalja a szülők érdeke. A feladat tehát a drámában az lesz, hogy a szerelmesek legyőzzék az érdeket és ennek romjain megalapítsák saját boldogságukat. Ezt a célt szerző igen egyszerű eszközzel éri el. A kézfogó napján megjelenik Virág Kálmán a Törzsökék házában s nyílt kérdéssel kényszeríti Czenczit, a menyasszonyt, hogy jelentse, ki vajjon kit szeret, őt-e, vagy Törzsök Ferkót? Czenczi szülei unszolásának dacára nyíltan megmondja, hogy szíve a tanítóé, és hogy Ferkót soha sem szerette.

Ezután még két problémát kell megoldani a szerzőnek. Az első az, hogy a jegyzőék odaadják leányukat Virág Kálmának: a másik az, hogy a Ferkó fiu elfeledje régi szerelmét és végre észre vegye Lidit, ki búbanatában világgá akar menni nevelő apjával.

E két problema elsejét Deréki egy idegen elemmel oldja meg, melynek volta-kép a szerelmi drámához semmi köze. Bevezeti t. i. Lidi anyját, a ki, miután gyermekét a búzában kitétte, megőrült, és hosszu távollét után éppen az említett kézfogó napján került Törzsök Daninak, mint a falu birájának udvarára. Ez örült asszony töredezett szavaiból tudjuk meg, hogy leányának apja épen a jegyző,

a ki leányát Ferkóhoz akarta nőül adni. A jegyző, visszatekintvén saját élete boldogtalanságára, megismeri, hogy azok, a kik — mint ő tevő — igaz szerelmeket elhagyják, és valamely mellékérdék szolgálatában házasodnak meg, szerelem nélkül, az egész életen át szerencsétlenek. És minthogy leányának jobb sorsot akar biztosítani, mint a milyen a magáé volt, beleegyezik Czenczi és Virág Kálmán házasságába.

Ferkó pedig megtudván, hogy a szerencsétlen kézfogó napra következett hosszas betegsége alatt Lidi ápolta: hogy életét is e leány gondozásának köszöni; és hogy Lidi eddig is csak azért maradt meg a házban, hogy meggyőződjék Ferkó fölépüléséről: Ferkó pedig, mondjuk, végre megismeri azt, amit eddig meg nem látott: hogy őt csak Lidi szereti igazán. S ezért Lidit nőül is veszi.

Nem kell különösen rámutatnunk ez utolsó részletre, hogy olvasóink felismerjék benne a «Falu rosszá»-nak egyik fő-motívumát, mely abban rejlik, hogy a darab hőse eleinte szíve érzésében megtévedvén, az egyik leányból kiseret, és a másikba beleszeret. Hogy ez igazi drámai motívum volna, azt talán még csak azok mernék állítani, akik sehogysém akarják meglátni, hogy a «Falu rosszá»-nak túlságos nagyra keltett híre és dicsősége mennyi kárt tett már eddig is az újabb népszínmű-irodalomban. Egy igen tehetséges ember tévedését könnyen meg lehet bocsátani; de szabálylva emelni nem szabad. És azért nem ismételtjük eléggé a fiatal népszínmű-íróknak, hogy ne keressék inspirációjukat mindig Tóth Ede műveiben. Még ha Tóth Ede művei hibátlanok volnának is, unalmassá kellene válni az örökös Göndör Sándornak a színpadon. Már pedig a mi Törzsök Ferkóknak sem egyeb, mint egy szelidebb, kevésbé duhaj, tisztességesebb árnyalatu Göndör Sándor. Ez volna az egyik ellenvetésünk a dráma ellen.

A másik ellenvetésünk az örült anya alakja ellen irányul. Ez tisztán melodramatikus alak. De még ilyenek sem járja meg egészen. Mert ez a rebusokban beszélő, rongyos asszony nem indit meg senkit egész a darab végéig, hol gyermekét ismét feltalálván örületéből kigyógyul, és teljesen ésnél lévén, a legnagyobb áldozatot hozza, a melyet anya hozhat: elhagyja a fölismerés percében gyermekét, hogy szerencsésének, a Ferkóval való házasságnak utját ne állja. Mert Törzsökék sohasem engednék meg, hogy fiuk a rosz-hírű, elzüllött Bojtor Kata lányát vegye nőül.

Ez a válási jelenet valóban igen szép és mélyen megható. És a mint hogy ez a jelenet újabb bizonyítékát adja annak, hogy szerzőnk a színpadi helyzet titkait alaposan ismeri és ki is tudjazzákmányolni, úgy egyszersmind reményt nyújt arra is, hogy tehetségéből nem fog hiányozni a poézis, mely, mint e cikkünk bevezetésében mondtuk, az öreg drámaíró színészek műveiben oly ritkán található fel. E válási jelenet nem csupán hatásos, de költői is, mely jelenetet Réthi Laura kisasszony és Tökés Emilia igazán szépen játszották. És bár ép oly kevésbé tartozik bele a darab voltaképi drámájába, mint Bojtor Kati alakja maga; habár igaz

hogy ép annyira nélkülözhető a darabban, mint az örült anya; mégis meg kell vallanunk, hogy az érdemet tőle egészen megvonni nem lehet. E fölösleges jelenet kétségkívül a darab legértékesebb részlete. A drágakő, mely rosszul van is elhelyezve valamely művön, mégis mindig drágakő marad.

Mondtuk továbbá, hogy Deréki ur a jellemfestésnél alkalmazott vastagabb vonásokkal is nagy hatást tud elérni. Ennek világos bizonyítékát láthatja mindenki Regulás Máté kisbiró, az ostoba parasztfiú Bögözi Pista és Galiba borbély epizodikus természetű alakjain, melyek folytonos derűtségben tartották a közönséget.

Osszegezzük néhány szóval véleményünket. A «Buzavirág», minden hibája és gyöngéje mellett, eléggé sikerült műnek mondható. Írójától jobbat remélhetünk és várunk is. Aki így kezdi pályáját, az előtt szép jövő van. Szívből kívánjuk, hogy szerző ur pályájához kötött jogos reményei, melyek a mieinket is magukban hordozzák, egész teljességükben valósuljanak. A krisztinavárosi színkör társulata Deréki urnak némi hála van kötelezve, mert ő szolgáltatta az egyetlen újdonságot, mely eddig inár ötödször adatott e színpadon, és melynek sikere még mindig oly tartós, hogy Feleki igazgató ur jónak látta e darabot a várszínház számára megszerezni.

KESZLER JÓZSEF.

SZÍNHÁZI HIREK.

— A NÉMET SZÍNHÁZ igazgatója, Lesser Szaniszló urnak ügyvéde, dr. Schiller Henrik ur annak kijelentésére kér föl bennünket, hogy egyik bécsi tudósítónak ama minapi távirata, mely szerint a budapesti német színházat Jauner bérbeveszi, alaptalan hír volt.

— SZACSVAY IMRE és neje a nemzeti színház tagjai a nyári szünidőt vendégszerepléssel töltik. Komárom lesz az első állomásuk. Jakab Lajos színgazgató társulatánál július első felében vendégszerepelnek.

— E. KOVÁCS GYULA közelebről néhány napi vendégszereplésre fog kirándulni erdélyrészi vidéki városokba.

— VIDOR PÁL és KÁPOLNAY JÁNOS, a népszínház kedvelt énekesei, a jövő hónapot üdülési célból a korintyciai fürdőben fogják tölteni.

— GABANYI ÁRPÁD, a nemzeti színház tagja, a jövő hónapban vidékre megy vendégszerepelni.

— JÓKAI MÓR utóbbi időben a drámai termelésre fordította erejét és már valószínűleg a jövő szezónban elő fognak adni tőle a pesti és bécsi színpadokon néhány újdonságot, melyek részben bécsi oldalról jött ösztönzésnek köszönik létüket. Tudvalevő, hogy Jókai a Bécsben élő Schnitzer íróval és Strausz János walter-királylyal egyetemben víg operát írt «Zigánybáró» név alatt. Most az «Arany ember»-re vonatkozólag is azt olvassuk, hogy e darab, melyet csak a napokban fogadott el a nemzeti színház drámaíró bizottsága, egyidejűleg Bécsben is színre fog kerülni az An der Wien színházban, melyben talán Jauner fogja egyik főszerepét játszani. Jókai már megbizta Schnitzert a német átdolgozással, egyszersmind az említett

ujdonságok fölötti rendelkezési jogot is reáruházta. Végül még fölemlítjük, hogy Jókai jelenleg még egy új darabon dolgozik, melynek tartalma azonban eddigelé még ismeretlen.

— A NÉPSZÍNHÁZBAN szerdán este Hoffmann meséiben Crespel zenész szerepét a népszínház egy törekvő fiatal tagja, Erődi Ernő játszotta. A szerep, mely eddig Komáromi avatatlan kezeiben mostoha és alárendelt helyre szorult, Erődi alakításában sokkal jellemzőbb és domborúbb alakot öltött ki, többször figyelemre méltó jelenetet produkált, mit a közönség őszinte örömmel vett tudomásul. Reméljük, hogy a népszínház igazgatósága czentül jobban fogja a dolgot meggondolni, mielőtt bänkelsängerre bíz karakterszeret!

— AZ ARADI NYÁRI SZÍNHÁZBAN a napokban Molière «Tartuffe»-je került színre. Molnár György a czímszerepben nagy és méltó hatást keltett. De a többi szereplők közül csak Temesváryné állott feladata magaslatán.

— ARADRÓL írják, hogy az ottani nyári szinkörben tegnapelőtt Millőcker «Koldusdiák»-ja roppant sikert aratott. Az előadás minden tekintetben kifogástalan, a kiállítás vidéki színpadon szokatlanul fényes, az új jelmezek festői szépek. A közönség, mely a szinkört zsufolásig megtöltötte, tüntetésszerű tetszéssel fogadta az operettet, mely előreláthatólag tartós vonzerejű kasszadarab lesz.

— A BÉCSI «BURG»-SZÍNHÁZ egyik ujdonsága, mely a jövő idényben színre kerül, «Fräulein Shylock» lesz. Szerzője Carl Albertnek nevezi magát, ez azonban álnév, mely alatt Bombelles gróf rejtőzik. — Ezen kívül még a következő ujdonságok vannak előadásra kitűzve: «Poirier ur veje» Augiertől, «Don Juan halála» Heyse szomorujátéka, «Hübéres és király» Moretotól, «A trónkövetelő» Szigligetitől, «Am Herzogshof» Cazoról, «Egy játszma sakk» Schultestől, «Harold» Wildenbruch szomorujátéka, «Der Propepfeil» Blumenthal vígjátéka, «Schulröschen» Gottschall vígjátéka, «Der Hexenmeister», Triesch vígjátéka, «A fiatal poéta» Huemertől és «A bürök» Augiertől.

A MÜNCHENI MŰTÁRLATOKBÓL.

München, június 24.

ROSENTHAL TÓBI, kinek «Marmion»-ja Scott hasonnevű költeménye után a múlt évi nemzetközi kiállításán mély komolysága által a szemlélőket annyira meghatóta, legujabb képével, «Az anya távollétében» a humoristák sorába lép, mely új téren ép oly bizottsággal mozog, mint az előbbin. A háztól távol levő anya egy bölcsőben fekvő csecsemőt, ennek kis — tán tíz éves — nővérét s egy kutyát hagyott otthon. A leánykának a csecsemőre kellene ügyelni; de egy képes könyvet találva, úgy belemélyedt annak tartalmába, hogy nem csupán kérését, hanem a gondjára bízott gyermeket is elfelejti, ki az elhanyagoltatás fölötti elkeseredésében oly

éktelen sirásra fakad, hogy a kutyát is felzavarta nyugalmából, mely nyugvóhelyét elhagyva, előlábaival a bölcsőre támaszkodik és mintegy kérdezősködni látszik a lárma oka után. A képet átlengő valódi humorral könnyed, de mégis gondos kivitel párosul.

CLAUS MAYER, ki «Beguin zárdájával» oly hamar szerzett magának nevet, legujabb képében ugyanazon épületbe vezet bennünket és ugyanazon kis udvarra és veres zsindefődéltre nyit kilátást. Csupán a szoba más; itt nem varrnak, hanem zenélnak, a dolgozó-asztal helyén egy ódon zongora áll. A bámulatra méltó harmonicus hangulat azonban ugyanaz maradt, sőt a hideg napfogyatkozási fény is. Bármennyire elismerjük is a mű magas érdemeit, meg kell vallanunk, hogy a kép nem áll egy fokozat az előbbivel és a tulajdonság veszélye még nincs mellőzve.

HUMBORG a női zárdából egy férfi-kolostorba vezet bennünket, melynek lakói a kolostortóban halásznak. A kép rendezése, rajzolása és színezése egyaránt correct és emeli értékét a humoristicus vonás, mely az egészet jellemzi. PÖTZLBERGER-rel figyelemre méltó erő lépett művészeink sorába. Legujabb képe egy a szabadban egy padon ülő nő, félig ölében, félig pedig a padon elterülve egy divatosan öltözött gyermekkel. Az anya gondolatokba merülten tekint maga elé; vajjon hol járhatnak gondolatai? A szemlélőt rögtön elragadja az érzés bensősége; sajnos csupán, hogy a művész a tájképfestésre nem fektet oly súlyt, mint azt az egésznek összhangzata megkívánja.

«Vigyázz, ő jó!» szól egy fiatal nő, ki ablakánál varrással foglalkozik, az ablaktámon fekvő ebekcskéjéhez, mely már füleit hegyezi és a jövő perczben a vártt elé fog ugrani. A csinos, életteli kép alkotója HERPFER.

Ha ZIMMERMANN ERNŐ nagy képét helyesen értettük meg, Bachus gyermekkorából ábrázol egy jelenetet, ki épen a nád-sípfüvást tanulja. A művész — mint ezt a «pásztorok imádata» című műve bizonyítja — szereti Rembrandt és egyéb hollandiak módjára az antikot az újszerűvel vegyíteni, miközben a színhatásra fekteti a fő-súlyt, melyben valódi mesternek bizonyul; hogy azonban az út, melyen 17. század művészei haladtak, napjaink művészei által követelhető-e? oly kérdés, mely tág tért enged a megvitatásnak.

HÖSSLIX más eszményeket szemelt ki magának, ő nem barátja a modern realismusnak, sőt anyagának megválasztása és kidolgozása által a romanticusokra emlékeztet, kik a német-római reformatorokhoz: Corneliushoz, Overbeckhez stb. csatlakoztak. Ily szellemben van «Dicsdala» is gondolva, egy fiatal nő, ki egy festett ablakok által mystikusan világított kápolnában hegedül. Hogy Hösslinnek nincs nagy közönsége, annak oka a kor szellemében rejlik; de e körülmény művészetének értékéből mit sem von le.

A tájképfestészet kiválóan Steffan J. G., Hellrath, Wenglein és Meixner által van képviselve, kikhez még egy elhalt mester, Schleich Ede csatlakozik. STEFFAN egy hegyi képet állított ki vizeséssel, mely mind alakban, mind színben egyaránt tiszta és jelentékeny és e mellett pontos a rajzban és a részletezés beható értel-

méről tanuskodik; Hellrath egy fadús talajt tehennel; Wenglein egy őszi tájképet félig lombtalan fákkal mocsárszerű vizek mellett és Meixner egy holdvilágos estét a Wener tó föl Svédhonban, mely a romanticismus összes varázsával fel van szerelve. Végül id. SCHLEICH EDE egy tájkép által vihar- és szivárvánnyal a bajor előhegységből van képviselve. A befejezést egy «részlet a Duna-csatornából Bécsben» képezi, kiváló távlati hatással és energicus színezéssel. Még Lebling néhány állatképe említendő föl dicsérettel. A tiroli és olasz aquarellek közül Hammertől az alakiaknak adjuk az elsőbbséget a tájképek és architekturai művek fölött. Holz- apfel kiváló karczműveket állított ki Hellquist, Hackl, Gabl, Casado és van Dick után, Breling pedig egyet saját képe után.

M. F.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HIREK.

— MŰVÉSZETI HIREK. BENZUR GYULA jelenleg a stahrembergi tó mellett villájában tartózkodik, ahol már befejezte gróf Károlyi Gyula vadász arczképét, most Andrassy Gyula és Szapary Iván grófok arczképeit festi. — VÁGHÓ PÁL, ki jelenleg Párisban van, még a nyár folyamán haza fog jönni s itt egy nagy történelmi festmény vázlatát kezdi meg, melyet az őszi tárlat történelmi pályázatára fog benyújtani. — Kiss György szobrász a napokban fejezte be a «Csirkefogó» című fél életnagyságu szoborcsoportozatát, de azt csak az országos kiállításon fogja kiállítani. A művész júliusban Pécsre fog utazni, ahol a renoválás alatt levő ház számára a 12 apostol szobrát készíti, mely munka egy egész évig fog tartani. — ENGEL JÓZSEF veterán szobrász egy Éva című női szoboralakon dolgozik, melyet az orsz. kiállításra fog beküldeni. A mű már közel van befejezéséhez.

— A PÁRISI PÈRE-LACHAISE temetőben Taylor bárónak emléksobrot állítottak, melynek felszentelése a napokban ment végbe. Taylor bárónak igen sok érdeme van a művészetek körül, a miért az ezerekre rugó, többnyire művészekből álló közönség méltó kifejezést adott kegyeletel hálájának. Az elhalt műbarát sok a művészetet és művészeket gyámolító intézetnek volt alapítója, mint az írók, zenészek, drámaírók, komponisták és színészek egyesületeinek.

— RICHTER LAJOS, a hírneves festő-művész, Drezdában meghalt. 1803-ban született Drezdában. Atyja jeles rézmetsző volt, a ki fiát már korán rajzolni tanította. Mint 18 éves ifju egy orosz herceg kíséretében mint rajzoló beutazta Franciaországot, azután három évig Olaszországban tartózkodott és 1828-ban visszatért szülővárosába. 1836-ban meghívták a művészeti akadémiához tanárnak, a hol mint a tájfestészet tanára sok száz fiatal festőt kiképezett. Richter Németországra nézve ugyanaz volt, a mi Doré Franciaországra nézve: kitünő illusztrátor. Mintegy tíz évvel ezelőtt elvesztette szemvilágát. Szerencsés operáció következtében visszanyerte ugyan látó képességét, de alkotni többé nem volt képes. A német császártól 3000 márka évdíjat húzott.

„HARMONIA”

zongoratermében (váci-utca 3.) előbbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai raktáron találhatók:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntéseket.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.
Jó minőségű tartós zongorák:
Rövid salon, diófából
fekete
Arjegyzék küldetik, díj nélkül.

F. WOLLEK

Olcsó közép minőségű tetszetős zongorák.

Nemecke József

Mignon
zongorák. Tartós kitűnő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

Stahl Ferencz

Kitűnő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák,
Rövid salon diófából
« « fekete

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia”
zeneműkereskedésben.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenedei t. váci-u. 10.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 21.
Göbbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Petencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, sugár-ut 69.
Koschirz János, sugár-ut 59.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Rausch Károly, nemz. zenedei tan., Hanyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenedei tanár, nagy korona-utca 1.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskeméti-utca „Geist“-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdafi Béla, nemz. zenedei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

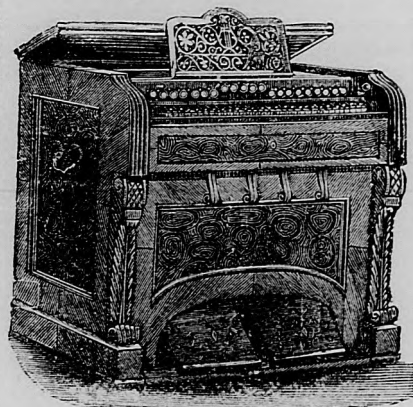
Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körút.
Schmidt József, Lipót-utca 19.

ZENESZERZES.

Breisach Izidor, váci-körút 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Göbbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenedei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüzelő-u. 10.

A legkitűnőbb HARMONIUMOK

Tietz Péter utóda
Kotykwicz Teofil
gyára.

A legjobb minőségű
harmoniumok nagy
választéka. Hangver-
seny- és salon-harmo-
niumok. Prolonge-
ment és percussióval
templomok és iskolák
számára 100 forinttól
fölfelé.

Több évi jótállás.
Arjegyzékek kívá-
natra bérmentve kül-
detnek.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érdemekkel
kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und
andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitűnő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghíresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.

Pénzelőlegek

arany, ezüstre, drágakövek, a kir. zálogház zálogbárczáira, az összes bankok és takarékpénztárak letéti leveleire mindennemű áruk és értéktárgyakra a legolcsóbb kamatok mellett

KOHN EDE,

Gránátos-utca 6. a megyeháznak átellenében, bemenet a kapu alatt is.

== Zongora és más hangszerekre is kölcsönöztek. ==